

Q&A's naar aanleiding van ervaringen uit de accountantscontrole

Datum: 1 mei 2024

Naar aanleiding van ervaringen uit de accountantscontrole over verslagjaar 2023 is over een aantal onderwerpen vragen gesteld, die hieronder beantwoord worden. Instellingen en accountants dienen deze vragen en antwoorden te betrekken bij de afronding van de jaarstukken 2023 en de controle daarop.

1. Medewerker- en studentvoorzieningen

Vraag:

Kan OCW bevestigen dat in de basis voorzieningen voor de eigen medewerkers en studenten zijn toegestaan als onderdeel van de bekostigde wettelijke taak?

Reactie OCW:

Ook in het huidige beleid zien we dat studentvoorzieningen én ook voorzieningen voor medewerkers meerwaarde kunnen hebben en willen we de mogelijkheid blijven bieden om daarin met publieke middelen in te investeren. Daarmee blijven deze activiteiten in beginsel wel private activiteiten waarop de voorwaarden van de Beleidsregel van toepassing zijn.

Nieuw in het beleid is dat we (een beperkt aantal) uitzonderingen hebben geformuleerd waarin er sprake kan zijn van een voorziening voor studenten en/of personeel die wordt beschouwd als onderdeel van de bekostigde wettelijke taak, met als gevolg dat de Beleidsregel niet van toepassing is.

De Beleidsregel noemt honours-programma's, studium generale of een bibliotheekvoorziening als voorbeeld van activiteiten of voorzieningen die de toegankelijkheid en de kwaliteit van het bekostigde onderwijs bevorderen, en die tot de wettelijke taak kunnen worden gerekend omdat deze activiteiten of voorzieningen zijn gericht op studenten die aan het bekostigd onderwijs deelnemen, en studenten van deze voorzieningen vrijwillig, kosteloos of tegen een geringe vergoeding gebruik kunnen maken. Daarnaast wordt in voetnoot 15 van de Beleidsregel verwezen naar kleinschalige studentvoorzieningen.

Niet alle voorzieningen voor studenten en personeel die vrijwillig, kosteloos of tegen een geringe vergoeding worden aangeboden, kunnen worden aangemerkt als activiteiten of voorzieningen behorend tot de bekostigde wettelijke taak. Horecavoorzieningen (en bijvoorbeeld sportvoorzieningen) zijn in beginsel privaat, tenzij zowel noodzakelijk voor de uitvoering van het onderwijsprogramma (horeca- of sportopleiding), als exclusief toegankelijk voor de studenten van dat onderwijsprogramma; de voorziening wordt niet aangeboden aan derden. Ook de kleinschalige voorziening wordt niet als private activiteit beschouwd. Denk hierbij aan eerder aan een koffieautomaat, een printer op de gang, en niet aan een restaurant of copyshop. In de QandA's¹ 11 en 18 van 2022 hebben we getracht dit te verduidelijken.

Vraag:

Veel mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten hebben voorzieningen voor medewerkers en studenten beschouwd als onderdeel van hun wettelijke taak. Hoe kunnen wij in april 2023 omgaan met deze onduidelijkheid?

Antwoord OCW:

OCW erkent dat er verschil van inzicht is over dit onderwerp en dit verschil van inzicht op dit moment niet tot verdere vertraging van de afronding van de controle van de jaarstukken moet leiden.

OCW verwacht verantwoording over deze private activiteiten in het bestuursverslag en indien nodig, zoals wanneer de activiteiten boven de rapportagegrens uitkomen, verwacht

---

¹ brief Q&A's van 29 juli 2022, kenmerk 33531303

dat accountants dit opnemen als onzekerheid in hun verslag van bevindingen of (afhankelijk van de materialiteit) in de strekking van de controleverklaring.

2. Private activiteiten in *andere* rechtspersonen

Vraag:

Veel hogescholen en universiteiten laten de private entiteiten (veelal belast met valorisatieactiviteiten) geheel buiten de reikwijdte van de beleidsregel. Klopt dit?

Antwoord OCW:

Alle private activiteiten die volledig of mede onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van een bekostigde onderwijsinstelling worden uitgevoerd, dienen te worden verantwoord en in beginsel gecontroleerd op basis van de beleidsregel. De enige uitzonderingen hierop zijn gecommuniceerd via de brief van de minister van OCW aan de bekostigde instellingen van 3 oktober 2023.

Voor de toepassing van de beleidsregel is dus niet relevant vanuit welke rechtspersoon de activiteiten worden ontplooid, maar of het bevoegd gezag (in het mbo is dit een bekende term, in het hbo en wo kennen we het college van bestuur) medeverantwoordelijk is voor de activiteiten. OCW ziet voor invulling van dit begrip een parallel met de verplichting tot consolidatie die in het BW is opgenomen. Als sprake is van overheersende zeggenschap t.a.v. een rechtspersoon, dan zou de onderwijsinstelling die rechtspersoon in haar geconsolideerde jaarverslaggeving moeten opnemen en is de Beleidsregel investeren met publieke middelen in private activiteiten van toepassing op alle investeringen en activiteiten van die dochteronderneming. De rechtspersoon die de instelling in stand houdt, kan dan als moeder niet worden gescheiden van de dochter-rechtspersoon.

Voor de valorisatieactiviteiten van private entiteiten geldt dat deze uitgezonderd zijn van controle door de accountant (zie ook vraag 3).

3. Contractonderzoek en valorisatie

Vraag:

Klopt het dat contractonderzoek voor 2023 geheel buiten de reikwijdte van de accountantscontrole valt op grond van de argumentatie dat sprake is van valorisatieactiviteiten, maatschappelijk, danwel economisch (zoals is aangegeven in de brief van 27 januari 2005²). Moet dan ook op basis van de brief van 3 oktober door de instelling voor contractonderzoek met overige non-profit en bedrijven een verantwoording moet worden opgenomen in het bestuursverslag, waarbij een inschatting wordt gemaakt van de kosten die samenhangen met de uitvoering van het contractonderzoek?

Antwoord OCW:

In de beleidsregel, die van meer recente datum is en de brief uit 2005 daarmee heeft ingehaald³, wordt onderscheid gemaakt tussen een publiek deel van valorisatie-activiteiten en een privaat deel van valorisatie-activiteiten (in artikel 1 onder g van de beleidsregel).

Met de brief van 3 oktober 2023 is erkend dat het onderscheid tussen het publieke en het private deel van de valorisatie-activiteiten niet kraakhelder is en zijn *alle* valorisatie-activiteiten (inclusief contractonderzoek) uitgezonderd van controle door de accountant. Voor het private deel van valorisatie-activiteiten wordt wel verantwoording in het bestuursverslag gevraagd.

---

² Kamerstuk 29338 nr. 30

³ Het is niet mogelijk Kamerbrieven 'in te trekken'. Wel halen meer recente beleidsuitingen daarvoor gedane uitingen in.

4. De toevoeging van positieve resultaten aan het privaat eigen vermogen

Vraag:

Kan OCW bevestigen dat zolang in het verslagjaar 2023 geen investeringen met publieke middelen zijn gedaan binnen het private vermogen van verantwoorde private entiteiten, de winsten van deze entiteiten nog steeds mogen worden toegevoegd aan het private vermogen?

Antwoord OCW:

Indien er in 2023 geen investeringen met publieke middelen hebben plaatsgevonden (in de beleidsregel is het investeren van publieke middelen in private activiteiten gedefinieerd als: het gebruiken van publieke middelen of mede met publieke middelen gefinancierde voorzieningen voor private activiteiten⁴) hoeft er over private activiteiten die in 2023 plaatsvonden géén verantwoording te worden afgelegd in het bestuursverslag over 2023 in de zin van artikel 3, lid 7 van de Beleidsregel.

Dit is slechts anders voor zover er uit de private activiteit in 2023 positieve resultaten zijn ontstaan en in die private activiteit ná inwerkingtreding van de Beleidsregel per 15 april 2021 met publieke middelen is geïnvesteerd. Artikel 3.6 van de beleidsregel bepaalt immers dat 'een positief resultaat uit private activiteiten waarin met publieke middelen is geïnvesteerd, aan het publieke eigen vermogen wordt toegevoegd.'

Het voorgaande betekent dat een positief resultaat van een private activiteit alleen nog aan het private deel van het eigen vermogen kan worden toegevoegd wanneer er ná 15 april 2021 geen investeringen met publieke middelen meer hebben plaatsgevonden in die private activiteit.

Alle private activiteiten die mede onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van een bekostigde onderwijsinstelling worden uitgevoerd en waarin is geïnvesteerd met publieke middelen, dienen te worden gecontroleerd en verantwoord op basis van de beleidsregel.

Voor de toepassing van de beleidsregel is dus niet relevant vanuit welke rechtspersoon de activiteiten worden ontplooid, maar of het bevoegd gezag (in het mbo is dit een bekende term, in het hbo en wo kennen we het college van bestuur) medeverantwoordelijk is voor de activiteiten. Hiervan is in ieder geval sprake bij consolidatie in de geconsolideerde jaarrekening van de instelling.

5. De status van handreikingen van brancheverenigingen

Vraag:

Mogen handreikingen van brancheverenigingen als VH en NFU worden beschouwd als onderdeel van het normenkader?

Antwoord OCW:

Handreikingen van brancheverenigingen of andere organisaties maken geen onderdeel uit van het normenkader tenzij dat expliciet is vermeld in het Onderwijsaccountantsprotocol. Dit geldt ook voor een handreiking van VH (Vereniging Hogescholen) of NFU (Nederlandse Federatie van Universitaire medische centra).

Handreikingen kunnen een nuttig instrument zijn en verdere uitwerking geven aan het normenkader. De instelling blijft echter zelf verantwoordelijk voor de naleving van het normenkader en moet dus altijd beoordelen of een handreiking in lijn is met het normenkader.

---

⁴ Artikel 1, onder e.

NB: ook in het geval van kostendekkende tarieven (bijv. via doorbelasting) is onder de beleidsregel sprake van publieke middelen.